

DE NATUUR VAN DE MAAND

'Buiten-Werkbladen'

Serie XXXVII-nr. 5

1986

Dienst
Groenvoorzieningen en
Milieueducatie

Tekst: A.A.M. Lommers
Tekeningen: Laura Holthaus

Redactie:
J. La Haye, J.A. de Vrind
H. Wals

Eindredactie: J. La Haye

Redactieadres:
Dienst Groenvoorzieningen
en Milieueducatie
Huygenspark 39
Postbus 16240
2500 BE Den Haag
Tel. 070-889335

Serie no. 37
© 1985 no. 5

NATUUR VAN DE MAAND
kan voor scholen buiten
Den Haag worden uitgegeven
door steun van de

STICHTING NATIONAAL
FONDS VOOR NATUUR EN
MILIEUEDUCATIE

(secretariaat:
Plantage Middenlaan 41,
1018DC Amsterdam).

Abonnees dienen eventuele
wijzigingen in het aantal
abonnementen door te
geven aan:

Dienst Groenvoorzieningen
en Milieueducatie
Huygenspark 39
Postbus 16240
2500 BE Den Haag
Tel. 070-889335

Uitgaven:

Verzamelband

Veel lezers bewaren de Natuur van de Maand in een archief of een documentatiecentrum. Nu is het formaat van dit blad niet van dien aard, dat het gemakkelijk ergens in past.

Daarom heeft de redactie van de Natuur van de Maand een tijdschriftouder laten maken, waarin drie jaargangen van dit blad bewaard kunnen worden.

De kleur is groen evenals het Milieuhandboek en op de achterzijde staat:

De Natuur van de Maand.

Het formaat is 18 x 25 x 4 cm.

Deze houder kost:

afgehaald op het kantoor van de Dienst Groenvoorzieningen en Milieueducatie f 9,75.

Moet deze worden verzonden dan zijn de kosten f 14,65.

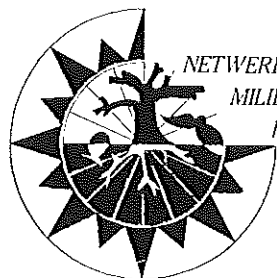
Bestellingen kunnen worden gericht aan:

Directie Groenvoorzieningen en Milieueducatie,
Huygenspark 39, Postbus 16240, 2500 BE Den Haag.

Het Milieuhandboek

In dit boek worden een groot aantal lessuggesties gegeven rond allerlei verschillende thema's. Dit zijn: Planten, dieren, menselijke activiteiten, water, bodem, lucht en energie.

Daarbij worden in een apart hoofdstuk didactische methodieken behandeld, die in de natuur- en milieueducatie gebruikt kunnen worden. Het boek is te verkrijgen door f 54,80 over te maken op giro 8461 t.n.v. directeur DGM onder vermelding van Milieuhandboek.

NETWERK NATUUR-en
MILIEUEDUCATIE voor
het BASISONDERWIJS

Breedstraat 16 A
1811 HG Alkmaar
072-121525

Nieuws van het Netwerk

Nu het Netwerk al weer enige tijd draait en de resonansscholen de eerste ervaringen hebben uitgewisseld blijkt de methodiek van terugkomdagen uitstekend te bevallen.

Na het thema lucht, dat nu door de resonansscholen is behandeld is afgesproken, dat het volgende gezamenlijke thema bodem zal gaan worden.

Daarnaast zal er in samenwerking met de Stichting Leerplanontwikkeling en de Werkgroep van Schoolbiologen worden bekeken of er in de volgende fase meer scholen betrokken kunnen worden bij de evaluatie van de deelschoolwerkplannen, zoals deze in Leiderdorp en de Zwaanshoek zijn ontwikkeld.

De uiteindelijke bedoeling is, dat de ervaringen opgedaan met de SLO in het Projekt Natuuronderwijs en de ervaringen in het Netwerk voor alle scholen in geheel Nederland ter beschikking komen.

Milieu-tip

*De tuin om de school –
wat doe je ermee.*

Het is ons opgevallen dat de meeste netwerkscholen gebruik maken van de tuin om de school, maar deze niet optimaal benut.

Bij de S.L.O. is een boek verschenen waarin tal van suggesties staan over het gebruik van de schooltuin. Daarom leek het nuttig het persberichtje af te drukken, zodat geïnteresseerde scholen het boek kunnen bestellen.

„de tuin om de school – wat doe je ermee?“

Een bronnenboek ten dienste van de inrichting en het gebruik van het schoolterrein.

Leerkrachten basisonderwijs en pabo, opleiders, schoolbegeleiders.

Dit bronnenboek beschrijft verschillende mogelijkheden voor de inrichting van de schooltuin; de productietuin (groenten en bloemen), de wilde plantentuin, experimenteertuintjes, nestkasten, kruidentuin, kalebassen- en zonnebloementuin (voor kleuters), vuurplaats en veldoven, weerstation, dierenverblijven, bijenstal, tegeltuintje, zitthoek en speelvoorzieningen. Bij elk van deze 'bouwstenen' behandelt het boek de onderwijsdoelen die ermee gediend worden, geeft suggesties voor aanleg en onderhoud, beantwoordt vragen die met het aanleggen samenhangen (geld, ruimte, vakanties, kwetsbaarheid voor vernielingen) en verwijst naar verdere literatuur.

Veranderingen van het schoolterrein vinden meestal slechts geleidelijk plaats. Het boek geeft aan hoe deze veranderingen gepland kunnen worden. Het schooltuinwerk heeft vooral pedagogische waarde: kinderen krijgen al op jonge leeftijd een stukje milieu in handen. Ze krijgen inzicht in allerlei elementaire zaken, zoals leven, voedsel, groei, schoonheid, seizoenen en grond. Ze leren verantwoordelijkheid dragen.

K. Both e.a., 108 pag., gebonden.

ISBN: 90.320.0056.0

Bestelnummer: 4.213.2811

Prijs: f12,50.

Diersporen:

Een werkblad, dat m.i. geheel voor zichzelf spreekt!

Vogels in een wak:

Bij het invullen van dit werkblad is wat *oud brood* o.i.d. als vogelvoer nodig.

Met 'bonte eenden' worden bedoeld: alle halftamme bastaardeenden met lichte vlekken en afwijkende kleurpatronen, zoals die veelal in stadsvijvers e.d. voorkomen.

Bladeren zoeken:

Dit is het *losse inlegvel* in dit nummer van De natuur van de maand. Het is geen invulblad, maar een zgn. 'Kijk/zoek-blad', waarmee een aantal bomen en struiken globaal gedetermineerd kunnen worden. Veel succes er mee!

3. CRITERIA VOOR HET MAKEN VAN EEN 'GOED' WERKBLAD:

In het vorige werkbladen-nummer stonden enkele kenmerken van en criteria voor een m.i. goed werkblad vermeld. Hieronder staan ze nog eens, in de hoop, dat u er bij het maken van eigen werkbladen een beetje rekening mee wilt houden. Natuurlijk gaan deze criteria uit van één bepaalde visie op het gebruik van werkbladen buiten. Wellicht vindt u andere dingen belangrijker! Daarover en over uw ervaringen met de afgedrukte werkbladen raakt de schrijver van dit nummer graag eens met u in gesprek!

Naam en adres: Ton Lommers
Sneeuwbes 9
2318 AR Leiden

Opeen 'goed' werkblad:

- a) worden gegevens ingevuld betreffende waarnemingen, die *ter plekke* gedaan worden;
- b) wordt niet 'overhoord', of bepaalde kennis aanwezig is;
- c) wordt aandacht besteed aan het leggen van relaties tussen losse elementen, soorten/individuen, verschijnselen en hun omgeving;
- d) maakt de formulering van de opdracht/vragen slechts één interpretatie mogelijk! (Vraag hierbij de mening van anderen!);
- e) wordt een beroep gedaan op:
 - fantasie van de kinderen;
 - hun schoonheidsgevoel;
 - hun vindingrijkheid;
 wordt in ieder geval meer gedaan dan puur observeren!
- f) wordt de opdracht liefst zo gesteld, dat kinderen elkaar nodig hebben om de opdracht uit te voeren, c.q. het antwoord te vinden (dus groepswerkbevorderend);
- g) moet het invullen van het blad nopen tot een vervolgactiviteit. Het werkblad invullen mag geen doel op zich zijn!
- h) moet het voor een kind mogelijk zijn om eigen interpretaties aan bepaalde waarnemingen te geven. Niet alleen goed/fout vragen stellen.

Van de redactie

Na het succes van het eerste nummer over werkbladen hebben we gemeend er goed aan te doen om wederom een speciaal nummer aan werkbladen te wijden.

Dit keer is het onderwerp wat duidelijker seizoengebonden en is gekozen voor het thema 'Herfst'. We hopen, dat u er evenals de vorige keer veel plezier aan beleeft.

Rond het thema 'Herfst' is door medewerkers van de Dienst Groenvoorzieningen en Milieueducatie ook een boek samengesteld, dat alle achtergrondinformatie bevat, die de afgelopen jaren rond dit onderwerp in de Natuur van de Maand zijn verschenen. Tegelijkertijd is aan dit werkbezoek een groot aantal tekeningen en werkbladen toegevoegd, zodat de geïnteresseerde leerkracht alles in een hand heeft.

De aanleiding tot het samenstellen van zo'n werkboek lag in de ontwikkeling van het schoolwerkplan milieueducatie waar deze dienst gezamenlijk met andere instellingen zich mee bezig houdt.

Het blijkt bij voortduring, dat er naast de theorie, doelstellingen en uitwerkingen daarvan, ook praktische ondersteuning nodig is middels achtergrondinformatie en ideeën.

Met dit werkboek in de hand kunnen op school gemakkelijker afspraken worden gemaakt over de inhoud en het niveau van de stof, die in de verschillende klassen wordt behandeld.

„Nogmaals: Buiten-Werkbladen”

1. INLEIDING

Dit is het tweede nummer van „De natuur van de maand”, waarin een aantal buiten-werkbladen – in de vorm van invulbladen – staat afgedrukt, om zó gebruikt te kunnen worden door iedereen, die dat wil.

Er wordt van de begeleidende leerkracht/groeps-leider *geen speciale kennis* van de natuur verwacht.

Ongeveer anderhalf jaar geleden verscheen er een nummer van dit tijdschrift met buiten-werkbladen in dezelfde trant (serie XXXV 1984 no. 2). Hierin staat ook een uitgebreide *verantwoording*, o.a. over de gekozen doelstelling, de uitgangspunten en de kenmerken van deze werkbladen. Belangstellenden verwijzen wij graag naar dat betreffende nummer.

Wilt u van de werkbladen in dit nummer gebruik maken, dan kan dat natuurlijk alleen, als u met uw groep *buiten* bezig bent. Iemand, die om welke reden dan ook, niet met de groep 'op excursie' mag, kan (of durft) heeft aan dit nummer vrijwel niets!

Er zijn een twaalftal werkbladen opgenomen, die met name goed bruikbaar zijn in de *herfst- en winterperiode*. Met opzet is niet aangegeven, voor welke leeftijdsgroep een werkblad bedoeld is. Iedere leerkracht/groepsleider ziet zelf maar, wat hij/zij relevant vindt. Trouwens: dit type werkbladen blijkt vaak bruikbaar te zijn voor erg *uiteenlopende leeftijdsgroepen*. De kwaliteit van het waargenomen en ingevulde loopt daarbij natuurlijk even sterk uiteen!

Het gepresenteerde *formaat* is eigenlijk wat te klein. De bladen werden oorspronkelijk op A-4-formaat gemaakt. Wellicht ziet u kans om via een 'kennis' of drukkerij de terugkeer naar dit (veel geschiktere) A-4-formaat weer te realiseren.

Na de bladzijden met de eigenlijke werkbladen vindt u voor elk blad een korte *toelichting*.

Tot slot worden de in het vorige werkbladen-nummer vermelde *criteria voor het maken van een goed werkblad* herhaald, omdat wij hopen, dat U-enthousiast geworden door het gebruik van deze werkbladen – in dezelfde geest zelf wat gaat bedenken en uitproberen!

2. KORTE TOELICHTING BIJ DE AFGE- BEELDE WERKBLADEN:

Oei, wat stormt het!

Ondoenlijk om ruim vooraf te plannen, wanneer dit werkblad kan worden gebruikt. Maar het is zeker de moeite waard om er op een stormachtige dag een half uurtje op uit te gaan en dan héél bewust het 'buitengebeuren' op je te laten inwerken. Terug in school is het tenminste de bedoeling, dat de bevindingen en ervaringen binnen de groep goed worden doorgepraat. Het werkblad biedt (desgewenst!) veel aanknopingspunten voor verdere uitwerkingen.

Allerlei overvliegers

Een werkblad, waarmee U – met name in de maanden september en oktober – vrij gemakkelijk uit de voeten kunt op plekken, waar veel vogeltrek te verwachten is, zoals aan de Noord-zee-kust, aan de randen van de Flevo-polders en op de Waddeneilanden. de beste tijd om te gaan waarnemen is de vroege ochtend!

Vogel, waar vlieg je naar toe?

Een goede opdracht om in groepjes van 2 à 3 kinderen te laten uitvoeren op een plek, waar de omgeving rondom goed bekeken kan worden! U heeft er per groepje een *kompassje* voor nodig, waarvan u de werking wellicht vooraf in de klas even moet uitleggen. Speelgoed-kompassjes, zoals die voor ongeveer één gulden al te koop zijn, voldoen al voor het bereiken van het doel van dit buiten-werkblad: de kinderen al doende zelf laten ervaren, in welke richting(en) vogels tijdens de herfsttrek voornamelijk vliegen. Van óvervliegende vogels is de vliegrichting gemakkelijk te bepalen. Van langsvliegende vogels, de grote meerderheid, is dat vaak wat moeilijker. Een hulpmiddel is dan, om het gebruikte potlood of de balpen met de schrijfpunt in de vliegrichting te houden en dan zonder verdraaien boven het werkblad te plaatsen.

Een spinneweb

Voor het invullen van dit blad is het nodig, dat kinderen zelf een mooi web opzoeken. U zult ze dus 'los' moeten laten in de speelplaats, in de tuin van de school en/of in de directe schoolomgeving. Op het werkblad is sprake van een *stenvork*. Zorgt u er vooraf voor, dat u er eentje bij de hand hebt?

Spreeuwen kijken!

Een werkblad in dezelfde trant als 'Mussen kij-

ken' in het vorige werkbladen-nummer, maar toch weer wat anders opgezet, omdat spreeuwen natuurlijk hun eigen-aardigheden hebben!

Voor het uitvoeren van de opdracht zijn verschillende soorten voer nodig. Laat de kinderen hiervoor zelf met suggesties komen.

Hè: paddestoelen!

Een werkblad met veel leestekst, zodat een korte behandeling vooraf mij op z'n plaats lijkt. Het werkblad drukt de kinderen letterlijk met de neus op de paddestoelen. Gaat u het maar na! Let er wel op, dat door de verkleining van het oorspronkelijke (A-4)-werkblad de centimeter-balk onderaan het werkblad zó niet klopt!

Dingetjes aan en op planten.

Een beetje excentriek werkblad om aandacht te besteden aan planten buiten. Op de eerste plaats worden met de 'dingetjes' bedoeld: bloemen, vruchten, doorns, ranken e.d. Maar invullers ontdekken vaak nog heel wat andere zaken, zoals gallen. De 'dingetjes' moeten wel déél uitmaken van de plant. Dus geen nesten, insecten, vogelpoep, spijkers, e.d. laten noteren.

Boomkaart:

Een blad om vier korte tochtjes in de schoolomgeving mee te laten maken, in de loop van één schooljaar. Tussendoor moet de kaart voor de invuller beschikbaar blijven en zal er regelmatig op het invullen geattendeerd moeten worden. Begin met elk kind een 'eigen' boom te geven of te laten kiezen. De kaart moet wel stevig zijn! Dus: op stencilkarton afdrucken of op karton plakken!

Loofbomen:

Er zijn verschillende manieren bekend, om heel eenvoudig de hoogte van een boom te bepalen m.b.v. een driehoek (of met twee even lange stokjes). Informeert u maar eens hier en daar! 'Beesten' op/in de boom ontdek je voor een belangrijk deel, door eens flink aan een tak te schudden, terwijl je het werkblad er onder houdt!

Een vogel-voederplaats:

Dit werkblad is in te vullen bij een eenvoudig gemaakte en ingerichte voedertafel, die bijvoorbeeld vanuit een schoolklas goed zichtbaar is. De invul-opdracht kan ook aan kinderen worden meegegeven naar huis en uitgevoerd worden van achter het huiskamer- of keuken-raam. De andere familieleden doen meestal vanzelf méé!

Je naam :

vogels in een wak

Als sloten en vijvers dichtvriezen verzamelen eenden en andere watervogels zich in en bij wakken.

Ga eens bij zo'n wak kijken !

Vertel eens, waarom volgens jou juist déze plek niet is dichtgevroren :

Teken in het vak hiernaast de vorm van het wak (in 't klein).

HET WAK :

Wat zie je rondom het wak ?

Struiken aangeven met

Grasveld aangeven met

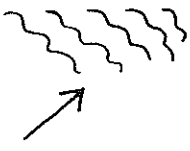
Paden e.d. aangeven met

Iets anders aangeven met -?- (dus zelf bedenken)

Zie je windrimpels in 't water ?

Ja ? Geef die dan (in de goede richting) aan met

Uit welke richting waait de wind ? Aangeven met een pijl in het water !

Voer de vogels eens wat brood (o.i.d.). Wat gebeurt er dan precies ? Welke vogels zijn het felst ? Eten ze allemaal op dezelfde manier ? Goed kijken !

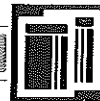
Welke vogels zitten er in of bij je wak ? (tellen of schatten!)

Soorten: Aantallen:

wilde eenden	
"bonte eenden"	
meerkoeten	

Zie je vogels, die echt last hebben van de vorst, wind of kou? Zo ja: Waaraan zie je dat ?

Ga 1 of 2 dagen later nog eens kijken bij dit wak. Wat is er allemaal veranderd ?

je naam :

oei, wat stormt het !

We gaan op een zo open mogelijke (hoge) plek staan, niet te dicht bij een ander.

Maak dit papier met paperclips of een paar elastiekjes zo goed mogelijk vast op een onderleg-karton !

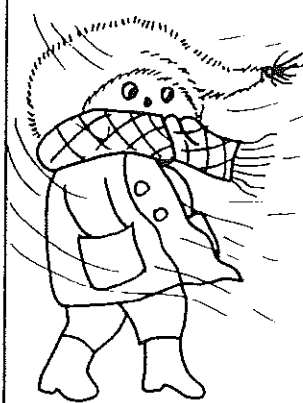
Teken eens snel een stukje stormlucht en zet erbij, waar donkere en lichtere plekken zitten en welke kleuren je ziet.

Ga eens precies met je rug naar de wind toe staan. Teken het gebouw (of een ander hoog ding), dat je recht vóór je ziet. Dus: Welk gebouw wordt geraakt door de wind, die jou nú raakt ?

Wat zie je allemaal door de wind bewegen ?

Wat hoór je hier allemaal door de wind?

Het klapperen van _____
Het _____ van _____
Enz.!

Waar voel je nu kou, aan je eigen lijf, door de wind?

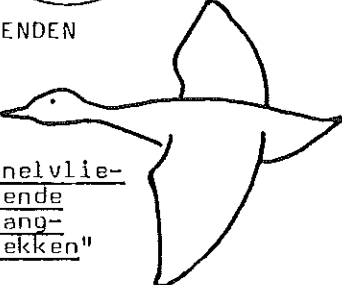
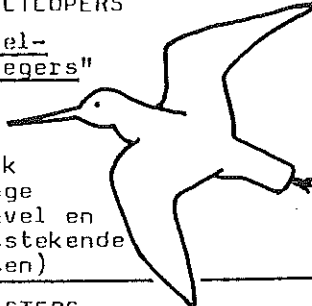

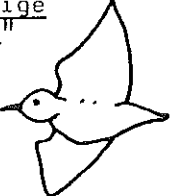

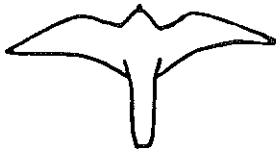

Is de lucht veranderd, sinds je met 't invullen van dit blad begon? Zo ja: hoe?

Schrijf tijdens het teruglopen (naar school?) eens op, waaraan je kunt merken, dat mensen last hebben van de wind.

allerlei overvliegers

HERFST-TREK-opdracht. Naam: _____

Vogels, die overvliegen, zijn vaak niet gemakkelijk te herkennen. Tegen de lichte hemel steken ze donker af. Je ziet geen kleuren, maar alleen silhouetten. Maar we kunnen wel een aantal "groepen" aan de vorm onderscheiden:

<p>EENDEN</p> <p>"snelvliegende langnekken"</p>	<p>aantallen</p>	<p>aantallen</p>	<p>STELTLOPERS</p> <p>"snelvliegers"</p> <p>(vaak lange snavel en uitstekende poten)</p>	<p>aantallen</p>
<p>"kleintjes"</p> <p>LEEUWERIKEN, VINKEN, MEZEN, PIEPERS, enz.!</p> <p>(vliegen golvend)</p>			<p>LIJSTERS</p> <p>"rechtvliegers met lange staart"</p> 	
<p>SPREEUWEN</p> <p>"driehoekige zwartjes"</p> <p>(vliegen in een brede sliert, niet golvend, snel)</p>			<p>KRAAIEN "zwart-jassen met brede vleugels"</p> <p>(ekster heeft ook wit en een lange staart.)</p>	
<p>KIEVITEN</p> <p>"zwart-witters"</p> <p>(vliegen rustig, met "hak-kende" vleugelslag)</p>			<p>STOOTVOGELS</p> <p>"eenzame langstaarten"</p> 	
<p>MEEUWEN</p> <p>"hoogvleugels"</p>			<p>ANDERE VOGELS (schrijf er een zelfbedachte naam bij!)</p> <p>?</p>	

je naam: _____

dier-sporen

Je gaat zoeken naar allerlei tekens, sporen en overblijfselen, waaraan je kunt zien, dat er een dier is (geweest). Je tekent in elk rondje iets anders! Als je dat weet, zet je onderin het rondje, wat je getekend hebt en bovenin de "maker". Twee voorbeelden:

je naam: _____

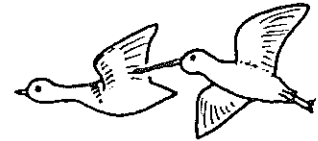
Het vak hierneast kun je (naar keuze) vullen met een tekeningetje van de voederplaats of plaatjes van vogelsoorten, die je gezien hebt.

'n vogel voeder plaats

gegeten door:	hoe eet de vogel ?	vliegen andere vogels voor deze vogel weg?
graan (vogelzaad)		
pinda's		
vetbol		
brood		
aardappel		
appel		

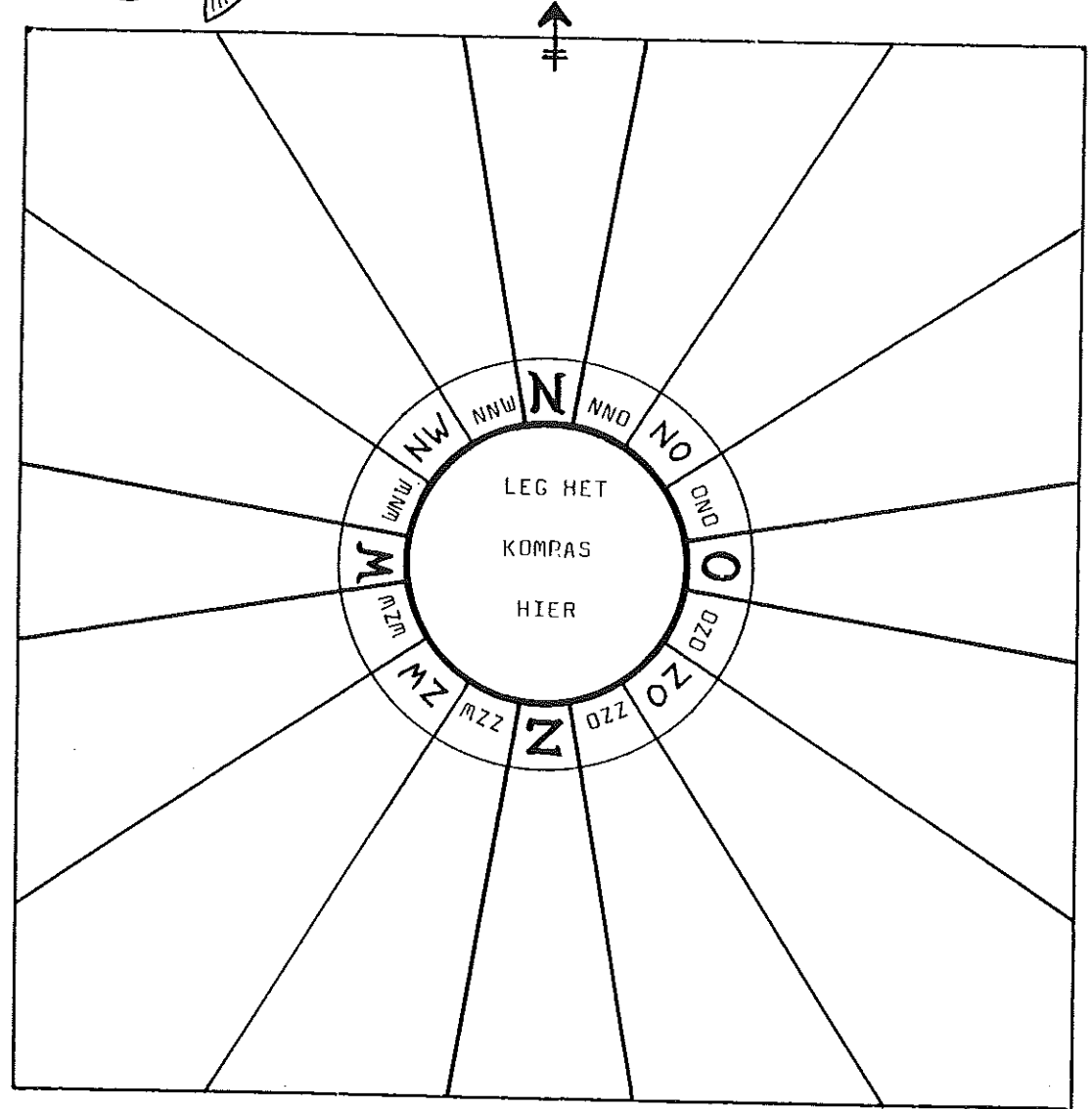

vogel, waar vlieg je naar toe ?

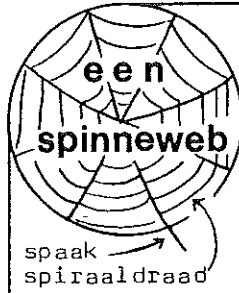
Namen: _____
 HERFST-TREK-opdracht. Benodigd: 1 kompasje per groep.

Leg je papier op een vlakke plaats neer. Leg het kompasje op dit blad neer en zorg er voor, dat de N - O - Z (S) en W op papier en kompas bij elkaar staan.
 Draai het papier nu net zo lang, tot 't kompasje al bibberend boven het kleine pijltje vlak naast de N blijft staan.
 De aangegeven windstreken kloppen dan precies met die van de omgeving.
 We gaan nu gedurende een afgesproken tijd noteren, hoeveel vogels in een bepaalde richting vliegen !!

Zet voor elke \pm 10 vogels, die overvliegen (of langsvliegen), een kruisje in het vak van de windstreek, waarheen zij vliegen. Bij twijfelgevallen zet je een kruisje op een lijn. Dus: 50 vogels is 5 kruisjes, enz. ! Succes !

je naam :

Zoek zelf een groot, onbeschadigd "wiel-web" op, met een donkere achtergrond, zodat je het een beetje goed kunt zien. Raak het web niet aan !!

Teken het web zo precies mogelijk na. In ieder geval alle spaken en (zo'n beetje) ook de spiraaldraden.

BEVESTIGINGSPUNTEN :

Het web zit op _____ punten vast aan omringende dingen, namelijk aan:

Probeer met de achterkant van je potlood heel voorzichtig, welke draden kleven. Stippel deze draden op je tekening:

Lijkt dit je een goede plek voor een web?

_____ Waarom ?

Vanuit het centrum (midden) van het web loopt de "signaaldraad": hiermee voelt de spin, of 't web beweegt. De spin verbergt zich ergens bij het einde van deze draad en wacht zijn vangsten af. Waar zit die spin verborgen ??

Nu voorzichtig ! Maak geen draadje stuk !! WAT GEBEURT ER ?

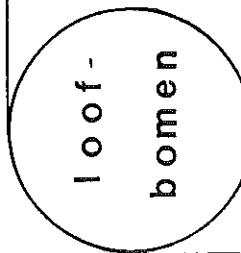
- Blaas eens zachtjes tegen het web.....→
- Tik een paar keer met je potlood tegen het midden van het web.....→
- Tril eens in het web-midden met een stemvork, als je die te pakken kunt krijgen.....→

Teken de spin op ware grootte na :

Vang een mug of vlieg en "pest" deze levend in het web. Wat gebeurt er dan ?

Wat voor gevoel geeft deze spin je ? En waarom ?

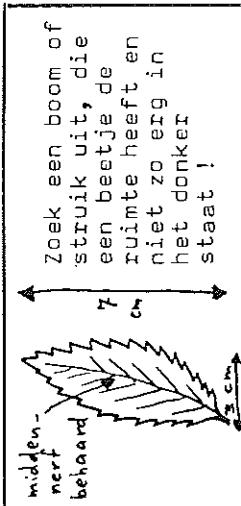
je naam:

Geef door middel van korte, duidelijke aantekeningen aan, hoe een bepaalde boom of struik er uit ziet.

Het beste kan dat vaak door een tekeningetje met toelichting.

Een blad zou bijv. als volgt beschreven kunnen worden:

Zoek een boom of struik uit, die een beetje de ruimte heeft en niet zo erg in het donker staat !

EEN BLAD (+ de soort-naam)	BOOM-VORM (stam, dikste takken, ontrek)	HOOGTE	BLOEMEN, VRUCHTEN	STAM (oppervlak)	BEESTEN op/in de boom
soort:	teken naar dwars meter			
soort:	 meter			
soort:	 meter			
soort:	 meter			

boom kaart

ZOMER Mijn boom is een (soort) _____ Mijn naam is : _____

Teken de hele boom (stam, dikste takken + omtrek)

Mijn boom staat (plaats) _____ **HERFST**

Om 12.00 uur 's middags is de schaduw _____ meter lang

Teken een vrucht : →

Allemaal data: _____

Blad-verkleuring begint op: _____

Bladeren eraf: _____

ongeveer de helft op _____

bijna allemaal op _____

boom helemaal kaal op _____

Storm-dagen: _____

Droog een blad tussen kranten en neem het dan mee naar school.

invuldatum: _____

WINTER Teken de kale boom

Om 12.00 uur 's middags is de schaduw _____ meter lang

Knop tekenen : _____

LENT E Allemaal data: _____

De blaadjes komen hier en daar uit de knoppen tevoorschijn op : _____

Er zitten bloemen in mijn boom op : _____

Mooie lentedagen: _____

Tekening van een bloem: _____

Nesten of andere bijzondere dingen aan of in mijn boom: _____

Stukje stam tekenen: _____

Vogels in mijn boom: _____

invuldatum: _____

schrijf erbij, wat 't is.

je naam : _____

spreeuwen kijken!

Spreeuwen kun je het hele jaar op veel plaatsen tegenkomen. Vaak zie je meerdere spreeuwen bijeen. Het zijn druktemakers, die echt van "gezelligheid" houden!

Begin eens met een blokje rond te lopen en tel, hoeveel spreeuwen je te zien krijgt. Dat zijn er _____.

Lok eens wat spreeuwen dichtbij, door wat voer te strooien. Ga daarna op een afstandje kijken (achter de ramen van je klas?).

WAT LUSTEN SPREEUWEN GRAAG?

Ik strooide of legde neer: _____ De spreeuwen eten het: niet, weinig of graag.

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

"Stappen" spreeuwen (= pootje voor pootje lopen) of "hippen" ze (= met beide pootjes tegelijk springen.)

Spreeuwen _____

En hoe komen de andere voerplek-bezoekers vooruit?

huismussen : _____

merels : _____

Die gezellige spreeuwen maken (voor elkaar) allerlei geluiden? Welke woorden vind je kloppen? Luister goed! Zet er maar een kruisje vóór:

fluiten	tsjilpen
kwatteren	babbelen
kwaken	sissen
krijsen	piepen
snerpen	klepperen
klokken (?)	ratelen

Een zingende spreeuw kan zich flink "aanstellen". Wat zie je daarvan?

Een spreeuw is wel donker, maar niet zwart! Welke kleuren zie je?

Poot-kleur : _____

Snavel-kleur : _____

Welke verschillen zie je tussen de spreeuwen onderling?

Geef deze spreeuw (later) de juiste kleuren!

Naam: _____

Léés dit vóórdat je beoint !
 Vul per paddestoel één rij hokjes in.
 Paddestoelen hebben allerlei vormen.
 Het geeft niks, als je daardoor in
 sommige hokjes niets kunt invullen.
 Neem een spiegelijtje mee, zodat je ge-
 makkelijk onder de hoed van de padde-
 stoel kunt kijken, zonder deze te plukken!
 Let op, wáár je gaat staan, hurken of
 knielen, als je een paddestoel gaat
 bekijken. Dan vertrap je geen andere !

I N V U L - H O K J E S

	kleur van :	bovenkant v.d. hoed	onderkant v.d. hoed	steerl v.d. hoed	groeiplaats: (bijv. op hout, in it gras, tussen bla- deren)																				
					1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	cm.
1																									
2																									
3																									
4																									
5																									
6																									
7																									
8																									
9																									

A A N K R U I S - H O K J E S
 Kloopt het? Zet dan een x in
 het vakje op de goede regel !

hoed heeft bultje in het midden	☐	☐	☐
hoed is hol van boven	☐	☐	☐
hoed is plat van boven	☐	☐	☐
hoed is bol van boven	☐	☐	☐
er zitten "wratjes" bovenop de hoed	☐	☐	☐
er zit een ring (rokje) om de steel	☐	☐	☐
er zitten buisjes (gaatjes) onder de hoed	☐	☐	☐
er zitten plaatjes (streepjes) onder de hoed	☐	☐	☐
vorm: anders !	☐	☐	☐
vorm: 'n "balkonnetje"	☐	☐	☐
vorm: ronde bol	☐	☐	☐
vorm: steel met hoed	☐	☐	☐

hé: padde- stoelen!

Méét de ge- vonden pad- destoelen :

breedte	... cm		
Hoogte	... cm		

1																									
2																									
3																									
4																									
5																									
6																									

dingetjes

aan en op
PLANTEN

je naam: _____

Planten bestaan niet alleen maar uit wortels, stengels (stammen) en bladeren.

Er zit soms van alles aan of op. Stengels en bladeren zijn niet altijd glad en kaal.

Zoek zelf maar naar voorbeelden !

	Wát zie je ? Teken en !	Hoe zou je dat kunnen noemen?	Waartoe dient het, denk je ?	Aan welke (soort) plant zit het ?
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				